

ЮЛДАШЕВА Світлана Анатоліївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри ділової української
та іноземних мов, Національна академія
внутрішніх справ (м. Київ, Україна)

ПРОФЕСІЙНА МОВНА КОМУНІКАЦІЯ В УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ АГРЕСІЇ

У статті розглянуто виклики та специфіку професійної мовної комунікації в умовах інформаційної агресії, зокрема на прикладі України. Проаналізовано поняття інформаційної агресії, її вплив на мовну сферу, роль і завдання професійного стилю мовлення та комунікації в боротьбі проти дезінформації.

Запропоновано рекомендації щодо підвищення ефективності мовної комунікації фахівців у кризовому середовищі.

Ключові слова професійна комунікація, інформаційна агресія, мовна комунікація, дезінформація, комунікативна безпека, мова фахівця.

У сучасних умовах, коли інформаційний простір стає ареною гібридних викликів і загроз, питання професійної мовної комунікації набувають виняткової важливості. Особливо це стосується професій, які працюють у публічному, правничому, правоохоронному чи військовому середовищі — де адекватність, чіткість і вірогідність мовлення можуть бути питаннями безпеки й довіри. Саме тому дослідження особливостей професійної комунікації в умовах інформаційної агресії є актуальним і потребує уваги.

Професійна мовна комунікація в сучасному світі, особливо в країнах, що зазнають інформаційної агресії (як-от Україна), перетворюється з простого обміну даними на критично важливий інструмент захисту національного простору та формування стійкості.

Поняття «інформаційна агресія» стосується навмисного використання інформаційних, комунікаційних чи медійних засобів для впливу на свідомість, поведінку чи рішення осіб або груп з метою дестабілізації, маніпуляцій чи дискредитації [1, с. 95].

Отже, можемо визначити, що інформаційна агресія — це комплекс цілеспрямованих, систематичних та ворожих дій, які здійснюються засобами масової інформації, цифровими платформами та агентами впливу, щоб маніпулювати суспільною свідомістю, дестабілізувати державні інституції та посягати на довіру серед населення.

У науковій літературі є чимало досліджень, що вивчають та аналізують цю тематику. До прикладу, дослідження І. О. Валюшко висвітлює витоки інформаційної агресії РФ в українському інформаційному просторі. [1, с. 96]. Також у статті Т. А. Коць розглянуто мовні прояви агресії — як вона трансформує мовну комунікацію й норму у деструктивну практику [3, с. 97]. Ці процеси безпосередньо впливають на професійну мовну комунікацію, а отже:

- створюється інформаційно-комунікативний хаос;
- зростає рівень недовіри до джерел;
- професійні суб'єкти стикаються з маніпулятивними атаками, фейками, розмиванням норм комунікації.

З огляду на це, мовна комунікація фахівця має стати одним із механізмів протидії інформаційній агресії.

Професійна мовна комунікація передбачає використання нормативно-коректної мови, чіткого ділового стилю, аргументованості, достовірності, а також врахування аудиторії, контексту і мети. До прикладу, у навчальному посібнику В. В. Посмітної зазначено, що комунікативна компетентність майбутніх фахівців включає володіння мовою професійної діяльності [4, с. 25].

У контексті війни чи інформаційної кризи професійна комунікація у сфері державного управління або правоохоронних органів має враховувати додаткові фактори:

- підвищена потреба у достовірності повідомлень;
- швидкість реакції;
- мовна адаптація до кризових ситуацій.

Відтак, у дослідженні Амро про професійну комунікацію держслужбовців у контексті війни вказано на спеціальні виклики та перешкоди. Ключові мовностилістичні особливості такої комунікації включають:

- офіційно-діловий стиль з елементами кризового комунікування;
- термінологічність і чіткість викладу;
- зменшення просторіччя та емоційності, заміна їх аргументованими висловлюваннями;
- адаптація мовних засобів до цифрового та інформаційного простору (публічні звернення, соціальні медіа, відеокомунікація) [5, с. 104-107].

Мова фахівця повинна бути чіткою, адже неоднозначність може стати каналом для маніпуляції. Механізми дезінформації, як пояснює В. Гурковський, передбачають використання мас-медіа та комунікаційних технологій для створення негативного іміджу держави [2].

Отже, професійна комунікація має: перевіряти джерела, уникати непідтвердженої інформації, використовувати зрозумілі та достовірні формулювання.

Розглянемо ще поняття дотичне до поняття професійної комунікації – це комунікативна стійкість (або комунікативна резистентність) – це здатність людини зберігати ефективність і конструктивність спілкування в умовах, що ускладнюють комунікацію, або під впливом негативних чинників, не піддаватися паніці, не розпалювати емоції без підстав. З метою дотримання принципів цієї резистентності, фахівці повинні дотримуватися чітких рекомендацій щодо мовної конструктивності такого ґатунку, а саме: володіти чіткою структурою повідомлень; користуватися заздалегідь підготовленими мовними шаблонами для кризової комунікації; володіти здатністю до швидкої адаптації і коригування комунікативної стратегії.

В умовах інформаційної агресії професійна мовна комунікація стає не просто функцією, а стратегічною зброєю. Її ефективність визначається здатністю фахівців зберігати точність, об'єктивність та етичність мовлення, протиставляючи ці якості хаосу, емоційності та брехні, які є основою ворожої пропаганди, і підсумовуючи нашу розвідку надаємо чітких рекомендацій щодо покращення професійної мовної комунікації, а саме:

1. **Стандартизація мови комунікації** – розроблення внутрішніх мовних стандартів у організаціях, що працюють у сфері критичної інфраструктури чи комунікації.

2. **Підвищення медіа- та комунікаційної грамотності фахівців** – тренінги, семінари, симуляції з комунікації в умовах інформаційної агресії.

3. **Використання чітких, коротких, аргументованих формулювань** – уникання складних метафор, які можуть бути інтерпретовані маніпулятивно.

4. **Активна присутність у цифровому просторі** – публікація правдивої інформації, моніторинг соцмереж, реагування на дезінформацію.

5. **Координація між професійними комунікаторами** – створення мережі обміну досвідом, спільних стандартів, оперативних комунікаційних груп.

6. **Оцінка ефективності комунікації** – проведення аналізу зворотного зв'язку, моніторинг мовного впливу, коригування стилістики і засобів комунікації.

Отже, професійна мовна комунікація в умовах інформаційної агресії стає одним із ключових елементів забезпечення інформаційної безпеки, довіри та ефективної роботи фахівців. Запропоновані рекомендації можуть допомогти фахівцям у сфері права, управління, безпеки, комунікацій більш ефективно діяти у складному інформаційному середовищі.

Список використаних джерел

1. Валюшко І. О. Витоки інформаційної агресії Росії в українському інформаційному просторі. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право* : збірник наукових праць. 2016. № 1/2 (29/30). С. 95–98.
2. Гурковський В. Механізми використання дезінформації в умовах російської гібридної агресії. *Освіта регіону*. 2016. № 4. URL: <https://social-science.uu.edu.ua/article/1393>
3. Коць Т. А. Мовна агресія в інформаційному просторі: між стильовою нормою і деструкцією. *Журнал «Українська мова»*. № 3 (79), 2021. С. 97–107.
4. Посмітна В. В. Мовна комунікація у професійній діяльності : навч. посіб. Київ : Київський ін-т НГУ, 2023. 188 с.

Амро Т. Професійна комунікація державних службовців у контексті війни: аналіз викликів та перешкод. *Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2023. Випуск 5 (65). С. 104–107.